

Jordbruksinntekten til Trønder-bonden gikk betydelig opp i 2021

Gårdbrukerne i Trøndelag fikk i 2021 en jordbruksinntekt som økte med 34 prosent i forhold til inntekta i 2020. Årsaken var at produksjonsinntektene økte mer enn kostnadene. Jordbruksinntekten i 2021 ble 389 000 kroner, en økning på 99 000 kroner fra 2020. 2020 var et svakt år for jordbruket i Trøndelag med en nedgang på 9 prosent, mens landet ellers hadde en økning på 9 prosent det året. Om en ser på endring fra 2019 til 2021 var økningen på 23 prosent for Trøndelag. Jordbruksinntektene for hele landet økte med 23 prosent fra 2020 til 2021.

Tallene framgår av de årlige driftsgranskningene utført av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO). Driftsgranskningene er en regnskapsundersøkelse som i 2021 omfattet 916 gårdsbruk over hele landet, herav 140 i Trøndelag.

Økning i jordbruksinntekt

Jordbruksinntektene ble på 389 000 kroner i gjennomsnitt for alle bruk i Trøndelag, noe som var en økning på 99 000 kroner, altså 34 prosent opp fra 2020. 2021 er det året med høyest jordbruksinntekt siden 2012 for gårdbrukere i Trøndelag.

At Trøndelag hadde betydelige større prosentvis økning i jordbruksinntekt enn landet ellers, skyldes at Trøndelag fikk et dårlig økonomisk resultat i 2020. I 2020 hadde brukene i Trøndelag lavere økning i produksjonsinntektene enn for brukene i hele landet. I tillegg fikk brukene i Trøndelag større økning i kostnadene enn for landet som helhet. Om en ser på endring fra 2019 til 2021 var økningen på 23 prosent for denne perioden.

Økning i avling var en av flere årsaker til bedre økonomisk resultat i 2021 sammenlignet med 2020. Korninntektene økte med 26 prosent i gjennomsnitt for alle bruk. Det gir naturlig nok større utslag for «flatbygdene» i Trøndelag enn for «andre bygder». Bruk på «flatbygdene» fikk en økning i jordbruksinntekt fra 2020 til 2021 på 41 prosent. For «andre bygder» var tilsvarende tall 28 prosent.

Det var noe økning i driftsomfanget og betydelig økning i prisene. Dette gjorde at produksjonsinntektene fra husdyrholdet økte med 18 prosent. Produksjonsinntekten fra planteproduksjonen økte med 28 prosent som følge av høyere avlinger og økte priser på korn. Prosentvis økning i produksjonsinntektene var tilnærmet lik i «flatbygder» og «andre bygder» i Trøndelag. I gjennomsnitt var økningen på 339 900 kroner som tilsvarer 15 prosent.

Samlet har de variable kostnadene økt med 13 prosent. Økningen var på 119 000 kroner. Kostnadene til innkjøp av dyr har økt mer enn andre variable kostnader. Kraftfôrkostnadene økte med 10 prosent og noe av økningen må kunne tilskrives økt produksjonsomfang. Til tross for at handelsgjødselprisene steg mye ut over året i 2021, har ikke dette gitt seg utslag i regnskapstallene. (Hva dette skyldes gir ikke tallene noen indikasjon på, men endret innkjøpsmønster, endret gjødslingsstrategi med mer, kan være forklaringen). De faste kostnadene har steget med 40 000 kroner som tilsvarer 6 prosent. Her var det drivstoff og elektrisitet som hadde den største økningen. Kostnader til leid hjelp gikk ned med 5 700 kroner fra 2020 til 2021.

Arealet per bruk har gått opp med 10 dekar, til i gjennomsnitt 448 dekar. Arbeidsforbruket økte med 54 timer og var i gjennomsnitt 1,5 årsverk per bruk. Familien utførte 1,1 av årsverkene.

Melkeproduksjon med sterkt bedret resultat

Melkeproduksjon er den viktigste driftsformen i trøndersk landbruk. Melkebrukene har i hovedsak hatt en negativ økonomisk utvikling de siste årene. I 2021 fikk denne driftsformen en kraftig oppgang, med en økning i jordbruksinntekt på 42 prosent, til 387 200 kroner.

Produksjonsinntektene fra melk økte med 24 prosent og produksjonen økte med 33 200 liter på disse brukene. Prisen på melk ble i gjennomsnitt 5,79 kroner som var 53 øre høyere per liter enn i 2020. Økt etterbetaling utgjorde godt og vel halvparten av dette. Levert mengde storfekjøtt økte med 800 kg. Som følge av høyt forholdstall på melkekvoten i 2020 ble det levert færre kyr til slakt det året, mens slakt av kyr har mer normalisert seg igjen i 2021. I gjennomsnitt økte prisen på storfekjøtt med 1,11 kroner per kg. Inntektene fra planteproduksjonen, tilskudd og andre inntekter økte med 95 100 kroner. I sum økte produksjonsinntektene med 598 300 kr, tilsvarende 22 prosent.

Variable kostnader økte med 19 prosent i 2021 sammenlignet med 2020, tilsvarende 190 300 kroner. Innkjøp av dyr og kraftfôr var kostnadspostene som økte mest. Kraftfôrkostnaden økte med 113 000 kroner, mens innkjøp av dyr mer enn fordoblet seg fra året før. Innkjøp av grovfôr hadde også en betydelig økning i prosent. Handelsgjødselkostnaden økte bare med 4 prosent, dette til tross for den store kostnadsøkning på handelsgjødsel andre halvår i 2021.

Både faste kostnader og avskrivninger økte med 11 prosent. Faste kostnader økte med 99 400 kroner og avskrivninger med 39 400 kroner. Leasingkostnadene gikk noe ned, mens øvrige faste kostnader økte. Drivstoff, strøm, kvoteleie og vedlikehold traktorer og teknisk utstyr i driftsbygg var de kostnadspostene som økte mest fra 2020 til 2021. Vedlikehold av teknisk utstyr i driftsbygg innbefatter kostnader til melkerobot og det utgjør etter hvert en betydelig kostnadspost på melkebruk med robot. Kostnadene til strøm økte med 25 200 kroner, mens drivstoff økte med 11 000 kroner.

Besetningsstørrelsen var på 38,4 årskyr. Antall timer i produksjonen økte med 118 timer til 4 034 timer totalt. Dette utgjør 2,2 årsverk. Familien stod for 2/3-deler av økningen i arbeidsforbruk og utførte 1,6 av årsverkene.

Nettoinvesteringene på melkebrukene var negativ i 2021, gjennomsnittet var minus 62 000 kroner. Nettoinvesteringen var positiv for traktorer, redskaper og grøfter, mens den var negativ for driftsbygg inklusive teknisk utstyr, som f.eks. melkerobot. Gjelda har økt til i gjennomsnitt 6,1 millioner kroner. Rentekostnaden økte med 2 prosent til 156 200 kroner. Egenkapitalprosenten gikk litt opp fra 47 i 2020 til 48 i 2021.

Sauehold – forbedret økonomi

Sauebrukene i Trøndelag fikk en sterk oppgang i jordbruksinntektene fra 2020 til 2021. Jordbruksinntekten økte med 88 200 kroner til 308 700 kroner. Prisen på lammekjøtt gikk opp med 3,72 kroner til 52,41 kroner og prisen på sauekjøtt økte fra 9,61 kroner til 21,35 kroner. Antall gangslam per vinterfôra sau var på 1,4, det samme som i 2020. Det ble produsert 29 kg kjøtt per vinterfôra sau som er 2 kg mer enn i 2020. Både økt volum og bedre priser på kjøtt ga en betydelig oppgang i produksjonsinntektene fra husdyrproduksjonen. Økningen var på 93 300 kroner. Tilskudd og andre inntekter økte også litt og gjorde at de totale produksjonsinntektene økte med 125 800 kroner.

De variable kostnadene ble redusert med 6 600 kroner, mens de faste kostnader økte med 4 400 kroner. Drivstoff og strøm er kostnader som har økt også på brukene med sau. Kostnadene til innleid hjelp har gått betydelig ned.

Gjennomsnittlig antall vinterfôra sauer i 2021 var 213 og det var 6 færre enn i 2020. Arbeidsforbruket gikk ned med 58 timer til 2591 timer i 2021. Arbeidsinnsatsen tilsvarer 1,4 årsverk hvorav familien utfører i overkant av 1,1 årsverk.

I 2021 var nettoinvesteringen negativ for sauebrukene med 5 100 kroner. Dette er femte året med negativ nettoinvestering for brukene i Trøndelag. Gjelda økte med 5 700 kroner i 2021 og samlet gjeld var 2,14 millioner kroner. Egenkapitalprosenten økte med 3 prosent til 55 prosent.

Korn/svin fortsatte oppgangen

Bruk med korn/svin i kombinasjon fikk en forbedring i jordbruksinntekt på 25 prosent i 2021 i forhold til 2020. Driftsformen fikk en jordbruksinntekt på 631 000 kroner, en oppgang på 126 800 kroner. Det var betydelig oppgang i prisene på både smågris og svinekjøtt fra 2020 til 2021. Prisene på smågris ble 1 053 kroner, en økning på 119 kroner. Prisen på svinekjøtt økte med 2,49 kroner til 30,84 kroner. Økt volum i produksjonen sammen med økte priser medførte at produksjonsinntektene fra husdyrproduksjonen økte med 437 300 kroner.

Produksjonsinntektene fra planteproduksjonen økte med 36 100 kroner. Dette skyldes høyere kornavlinger. Gjennomsnittsavlingen av bygg ble 359 kg per dekar i 2021 mot 307 kg i 2020. Prisen på bygg ble 2,84 kroner, som er 2 øre lavere enn i 2020.

Det var liten endring i tilskuddene, mens andre jordbruksinntekter økte en del slik at samlede produksjonsinntekter økte med 14 prosent, en økning på 553 900 kroner.

De variable kostnadene økte, men det var i hovedsak bare innkjøp av dyr som utgjorde økningen. De øvrige variable kostnadene var det bare små endringer på i 2021 mot 2020. Samlet var økningen på 286 300 kroner. De faste kostnadene ble redusert med 22 300 kroner. Også for denne driftsformen økte kostnadene til drivstoff og strøm, henholdsvis med 54 prosent og 29 prosent. Lønnskostnader til leid hjelp ble vesentlig lavere i 2021 enn i 2020 og var en av årsakene til at faste kostnader samlet ble lavere i 2021 enn i 2020.

Det var en økning i arbeidsforbruket på 6 prosent. Samlet arbeidsinnsats utgjorde 2996 timer som var 167 timer mer enn i 2020. Arbeidsforbruket tilsvarer 1,6 årsverk og familien selv utførte 1,2 årsverk.

Nettoinvesteringen på disse brukene i 2021 økte med 47 600 kroner. Nettoinvesteringen økte for gruppene traktor og redskaper, mens «slitasjen» var størst for driftsbygninger. Gjelda var på 5,8 mill. kroner i 2021, opp 325 000 kroner fra 2020. Egenkapitalprosenten var 35 prosent som er 1 prosent høyere enn i 2020. Brukene med korn og svin er driftsformen med lavest egenkapitalprosent i Trøndelag.

Korn fortsatt i minus

Som i 2020 ga 2021 en negativ jordbruksinntekt i ensidig kornproduksjon. Jordbruksinntekten ble minus 126 100 kroner som er 4 200 kroner svakere enn i 2020. Felles for kornbrukene er at de ofte har langt under ett årsverk per bruk, og dermed blir det ekstra store utslag når resultatet regnes om til jordbruksinntekt per årsverk. Om en ser på driftsoverskuddet var dette minus 21 200 kroner i gjennomsnitt på kornbrukene. Arbeidsinnsatsen var 0,3 årsverk og når en regner om jordbruksinntekten per årsverk får kornprodusentene et høyt negativt resultat.

Bygg er den dominerende kornsorten i Trøndelag og ble dyrket på 77 prosent av kornarealet i 2021. For bygg ble avlingen 384 kg per dekar, som er 62 kg mer enn i 2020. For havre ble avlingene 362 kg per dekar, som er 100 kg høyere enn i 2020. Det ble oppnådd noe bedre pris per kg både for bygg og havre. For bygg økte prisen med 8 øre til 2,79 kroner, mens for havre var økningen 14 øre til 2,87 kroner per kg. Totale produksjonsinntekter fra planteproduksjonen økte med 93 300 kroner fra 2020 til 2021. Tilskudd økte litt, mens andre inntekter gikk en del ned slik at samlede produksjonsinntekter økte med 42 400 kroner.

Økningen i de variable kostnadene ble på 5 prosent eller 7 100 kroner. Kostnadene til såfrø var den som trakk kostnadene opp, mens kostnaden til handelsgjødsel ble lavere i 2021 enn i 2020. De faste kostnadene økte med 26 500 kroner. Det var flere poster som viste kostnadsøkning, men leie av traktor/maskiner, drivstoff og strøm trakk mest opp. Avskrivningene økte med 11 800 kroner fra 2020 til 2021.

Kornbrukene hadde en positiv nettoinvestering i 2021 på 249 200 kroner og det var investering i driftsbygninger på noen få bruk som trekker mye opp når antall deltakere i utvalget er begrenset. Det var også positiv nettoinvestering i maskiner og redskaper og grøfting. Samlet gjeld på kornbrukene var på 3,5 millioner og det er brukene som investerer i driftsbygg som i hovedsak øker gjelda med 800 000 kroner.

Storfekjøttproduksjon med positivt resultat

Jordbruksinntekten i storfekjøttproduksjon i Trøndelag har økt med 40 prosent i 2021 etter nedgang i 2020. Driftsformen endte opp med en jordbruksinntekt på 276 600 kroner per årsverk, som var 79 500 kroner bedre enn i 2020.

Det ble levert 8 300 kg slakt i gjennomsnitt per bruk, noe som var 1 100 kg mindre enn i 2020. Prisen på kukjøtt gikk opp med 7,35 krone til 54,79 kroner per kg og for annet storfekjøtt gikk prisen opp med 5,41 kroner til 62,71 kroner per kg. Produksjonsinntektene fra salg av livdyr økte med 9 100 kroner. Økte priser gjorde at husdyrintektene samlet økte med drøyt 11 prosent eller 73 500 kroner. Det var liten endring i inntektene fra tilskudd og andre inntekter, men noe økning i inntektene fra planteproduksjon og da hovedsakelig fra økt kornproduksjon. Samlet økte produksjonsinntektene med 99 000 kroner.

De variable kostnadene ble redusert med 2 prosent. Det var bare små endringer på de største enkeltpostene som kraftfôr og handelsgjødsel. Kraftfôrkostnaden gikk ned med 5 700 kroner, mens kostnaden til handelsgjødsel økte med 4 600 kroner. Faste kostnader økte med 2 prosent. Også her var kostnadene til drivstoff og strøm de som økte mest sammen med maskinleie. Kostnaden til drivstoff økte med 18 prosent og strøm med 11 prosent. Maskinleie økte med 27 prosent. Kostnader til leid arbeid ble redusert med 19 prosent. Avskrivningene økte med 3 700 kroner. Samlet økte kostnadene inklusive avskrivninger med 4 100 kroner.

Arbeidsforbruket endte på litt over 1,1 årsverk og familien utførte 0,8 av disse årsverkene.

Brukene med storfekjøttproduksjon har hatt en nettoinvestering på minus 71 300 kroner. Det var gruppen driftsbygninger som stod for nedgangen. I de øvrige gruppene var investeringene tilnærmet lik avskrivningene. Gjelda har økt noe og var i gjennomsnitt på 3,9 millioner kroner. Egenkapitalprosenten på brukene med storfekjøtt var 51 prosent som er 1 prosent ned fra 2020.

Økte investeringer og gjeld, nedgang i egenkapital

I gjennomsnitt var nettoinvesteringene i Trøndelag 132 700 kroner per bruk i 2021. Nettoinvesteringer i de ulike gruppene var i 2021:

- Jord, grøfter og vannanlegg 12 500 kroner
- Driftsbygninger 57 900 kroner
- Traktor, maskiner og redskaper 58 800 kroner
- Melkekvote 3 400 kroner

Gjelda økte en del i 2021. Samlet gjeld var 4,88 millioner kroner i gjennomsnitt. Egenkapitalprosenten har gått opp fra 48 prosent i 2020 til 49 prosent i 2021. Sum eiendeler har økt med 693 000 kroner i 2021 og eiendeler i alt var 9,54 millioner kroner.

Arbeidsinnsatsen gikk opp

Det skjer en effektivisering i jordbruket ved at produksjonsomfanget per bruk øker. I 2021 har dette gitt en økning i arbeidsinnsatsen per bruk med i gjennomsnitt 54 timer. Arbeidsinnsatsen i 2021 var i gjennomsnitt 2 796 timer. Dette tilsvarer 1,5 årsverk og familien selv utførte 2 073 av timene som utgjør 1,1 årsverk.

Driftsgranskingene viser at driftsoverskuddet fra jordbruket i Trøndelag utgjorde 45 prosent av brukerfamiliens nettoinntekt i 2021. Dette er en oppgang fra 35 prosent i 2020. Lønnsinntekt utgjorde 43 prosent. Skogbruk og tilleggsnæring med utgangspunkt i ressursene på bruket utgjorde henholdsvis 3 prosent og 7 prosent. Resten av de totale inntektene er annen næring, pensjoner, sykepenger og kapitalinntekter.

Inntektsvirkningen av jordbruksfradraget

Maksimalt jordbruksfradrag var 190 400 kroner. Om en tar hensyn til inntektsvirkningen av jordbruksfradraget, blir den skattekorrigerte jordbruksinntekten i 2021 426 800 kroner i gjennomsnitt per årsverk i Trøndelag. Inntektsvirkningen inngår ikke i resultatmålene, men utgjorde en positiv skatteeffekt på 38 200 kroner per årsverk i 2021.

Kontaktpersoner ved NIBIO

Jostein Vasseljen

Seniorrådgiver, divisjon Kart og statistikk

Telefon: 941 35 739

E-post: jostein.vasseljen@nibio.no

Siv Karin Paulsen Rye

Rådgiver, divisjon Kart og statistikk

Telefon: 911 62 865

E-post: siv-karin-paulsen.rye@nibio.no

Ordforklaringer

Jordbruksinntekt blir målt som lønn til alt arbeid og rente på egenkapital per årsverk.

Produksjonsinntekt er inntekter fra plante- og/eller husdyrproduksjonene.

Jordbruksfradraget er skattelette i form av et ekstra fradrag i alminnelig inntekt.

Nettoinntekt er alle inntekter til brukerfamilien både i og utenfor bruket med fradrag for gjeldsrenter og kår.

Alle verdier er oppgitt i nominelle verdier

Jordbruksinntekt per årsverk à 1845 timer for Trøndelag og landet i perioden 2012 – 2021

